

A Nagyszeghi Sárkány család.

A pozsonyvármegyei eredetű, nemes Sárkány család komáromi elágazásaival foglalkozunk ez alkalommal.

Pozsonyvármegyében a nemes Sárkány család már a középkorban előkelő szerepet visz. A Sárkány név először egy 1385. évben kelt oklevélben fordult elő, melyben Tamás özvegye Anna pörösködik fitestvérevel a somogy megyei Gewrgeteg és más jószágok miatt.¹

Ez a Sárkány család Horvát István szerint az Ákos nembeli Micsk (Micz) bántól ered, aki a XIII. sz. végén élt és a XIV. sz. elején a Dráva mellékén tetemes birtokra tett szert.² Általános az a vélemény, hogy az Ákosházi Sárkány család kihalt; családi levéltára a leányág révén a gr. Batthyány család köpcsényi levéltárába került. Ez a levéltár egy töredékes nemedékrendet őriz, mely a Sárkány család leszármazását tünteti fel és ösül az Ákos nembeli Ákosházi Sárkány Bertalant nevezi meg, ki 1426 körül élt.

Az Ákosházi Sárkányoknak a XV. században már szélteben vannak birtokaik. Övéké a zalamegyei Ákosháza, de bírnak Pozsonyvármegyében is, hol a Csallóközben fekvő Nagyszarván van megerősített kastélyuk.

Pozsonyvármegyei birtoklásuknak a portális összeírásokban számos nyoma van. 1543-ban Sárkány János Nagyszarván a 10—50 portával bírók közt szerepel, a család egyéb tagjai pedig Előpatony, Nagylégh, Uszor és Tejfalu községekben bírnak portákat az 1553. évi összeírás szerint.

Komárommegyében 1510-ben találjuk Sárkány Ambrust a szendi jószág birtokosaként. Ez az Ambrus az 1504-ben bárói rangra emelt Bertalan fia. 1505-ben pozsonyi gróf, várkapitány és főispán, a következő évben pedig soproni főkapitány, 1511-ben a mármarosai főispáni tisztet is viseli, 1517-ben országbíró, 1520-ban pedig Zalamegye főispánja. Mint a királynak bizalmi embere, előkelő követségekben és diplomáciai küldetéseken vesz részt. Közben óriási birtokokat szerez. 1525-ben ismét országbíró. A szerencsétlen II. Lajos utoljára

Sárkány Ambrus vendége annak érdi kastélyában. A mohácsi csatában a király oldalán esik el. A bárói ág nem sokáig él, fiágon kihal és terjedelmes birtokai leányági örökösödés címén a Kisfaludy, Sigray, Illésházy és Batthyány családok kezére kerülnek.

A mohácsi vész után a Sárkány család Komárommegye dunáninneni felében is birtokol. Sárkány György és felesége Ujfalusy Dorottya Tessényi Ádámnak elzálogosítják jászfalusi, szemerei és csúzi birtokaikat 1584-ben. Utoljára a komárommegyei nemesek 1643. évi összeírása említi a nemes Sárkány családnak ezt az ágát, mely minden valószínűség szerint az Ákos nembeli Sárkány családnak volt egyik elágazása.

Pozsonyvármegyében az Ákosházi Sárkányokon kívül is élnek Sárkány családbeliek, és már a mohácsi vész utáni időkben találkozunk neveikkel.

Rudolf, a pozsonymegyei Nyéki Sárkány Jakabot János és György fiaival 1587 január 4-én kelt s ugyanezen évben e vármegye Somorján tartott közgyűlésében hirdetett adománylevelében újból a nemesek sorába veszi fel, hangsúlyozván, hogy eddig is a nemesi szabadságok és előjogok élvezetében volt.³

A család nemességének újabb elismerése 1671-ben történt I. Lipót részéről. Ennek azonban sem a királyi könyvekben, sem Pozsonyvármegye levéltárában nincs nyoma. Ezen renovatoról az 1686-ban adományozott cimeres nemesítő levél emlékezik meg.⁴ Ugyanis az 1671. évi nemességújítás oklevele a nedvesség folytán tönkrement.

Az 1686. évi armális levél hangsúlyozottan említi, hogy annak szerzője Sárkány János nemesi törzsből származik. Ez a Sárkány János akkor a pozsonymegyei Nagyszegh községben volt birtokos, mely Komárommegye határához közel fekszik. Ezóta innét írja magát a Sárkány család.

A családi hagyomány az Ákosházi Sárkányok közül származónak tartja a Nyéki és

¹ Mangold: Magyarország oknyomozó története. 1883.

² Pozsonyvármegye levéltára. A. XIII. 543.

³ Királyi könyvek. XVIII. 321. Hivatalos másolata Komáromvármegye levéltárában. VI. Nobilitaria. 142. l. 69.

¹ Pozsonyi káptalan levélt. C. 28. F. 2. No. 36.

² Századok. 1876. évf. 758. l.

Nagyszeghi Sárkányokat is. A családi címerek azonban ez ellen a feltevés ellen szólnak.

Az Ákosházi Sárkány család cimere: kék-színű pajzs aljában elhelyezett arany leveles koronából nőző meztelen, lebontott haju koronás női alak, felemelt jobbkezében almát vizsgálva, melybe egy a női alak fölött fejét balra fordító zöld sárkány beleharapni szándékozik. Sisakdisz a pajzsbeli női alak, sárkány nélkül. Takarók: kék-arany.⁶

Az 1587. évben Nyéki Sárkány Jakabnak adományozott cimere ettől lényegesen eltér: Vágott pajzs alsó vörös mezéjét ezüst ék határolja, melyben vörös rózsza látható, a vörös részeken egy-egy fehér rózsza, a felső arany mezőben zöldszínű sárkány látható kiterjesztett szárnyakkal, farka felkunkorítva, tátott szájából lángot lövell, első lábaival ragadozásra készül. Sisakdisz: koronából nőző zöld sárkány. Takarók: kék-arany, veres-ezüst. Mint látjuk, a XVI. században divatba jött beszélő címerek egy alakjával van dolgunk ez esetben is.

A száz évvel utóbb 1686-ban címereslevél szerint a cimere ugyanez, csupán a sisakdisz változik. A koronán jobbra forduló daru áll jobb lábában kavicsot (az éberség jelképeül), csőrében három bazakalászt tartva.

Az 1685. évi címeres levél Sárkány Jánost úgy említi, mint régi nemes törzsökből (ab antiquo e nobili stirpe) származót, kinek őse Sárkány Jakab 1587-ben kapott Rudolf királytól címeres nemesítő levelet. Tehát a Sárkány család ősei már 1587 előtt is nemesek voltak.⁷ Ez a látszat amelletti szól, hogy a család 1587. év előtti felmenői kapcsolatban lehetnek az Ákosházi Sárkányokkal, kiknek mint láttuk. Pozsony megyében is voltak terjedelmes birtokai. Mindaddig természetesen, míg oklevés alapon ezt bizonyítani nem tudjuk, arról csak mint feltevésről beszélhetünk. A címerek között eltérés is megerősíteni látszik ez álláspontot.

⁶ Csánki Dezső: Harminchat pecsétes oklevél 1571-ből. Turul. V. 85. és Csergheő Géza válasza U. o. 1391.

⁷ A címeres levél ehhez a következő megjegyzést fűzi: (uti ad ipsum ex originali Rudolphi secundi Romanorum imperatoris regisque Hungariae ac praedecessoris nostri gloriosae remiscenciae superinde praedecessoribus ejusdem in anno 1587 dudum evoluto elargito diplomate coram cancellaria nostra Hungarica aulica producto appareret). Komárom vármegye levéltára. VI. Nobilitaria. 142. l. 69.

Az 1587. évi nemeslevél ujtást nyerő Nyéki Sárkány Jakabnak későbbi utódait nem ismerjük. Csupán annyit tudunk róla, hogy ezen Jakabnak Vezekényi Fábián Erzsébettől János és György fiai születtek. Ezek egyik leszármazója, Ilona, az 1587. évi armális levelet 30 forintért elzálogosítja rokonánál Sárkány János nagyszeghi lakosnál, úgy látszik, a nemesség-újítás szerzőjénél.⁸

A család azonban 1671-ben ismét kap címeres nemes levelet, mely az 1686. évi armális szavai szerint a nedvességtől tönkrement, e helyett adományozza a király az új armalist, melyet Pozsonymegyének Somorján 1686. Jubilate vasárnap utáni kedden (1686. máj. 7.) tartott közgyűlésén hirdettek. Az 1686. évi nemességfelújítás hivatkozik az 1587. évi nemességadományozással való kapcsolatra. Az eredeti armalist a Komárommegyében 1732. évben a megtartott nemességvizsgálat alkalmával Sárkány Márton és Mihály, az ujtást nyerő János fiai, mutatják fel, egyúttal Mihály fiainak, Mártonnak és Jánosnak nevében is.

A Nagyszeghi Sárkány család, mint említettük dolgozatunk elején, Pozsonymegyéből szakad Komáromba, hol a nemesség szerző Sárkány Jánosnak négy fia, kik közül kettő 1686. év után született és így a címeres levélben nevük benn sincsen, telepszik meg.

Ugyanis az 1686. évben nemességújítást szerző Jánosnak hét fia volt: János, György, István, Mátyás, Mihály, Márton és Ferenc. Ezek közül Mátyást, Mihályt és Mártont találjuk Komáromban, kiket már az 1725. évi nemességvizsgálat említ. E Mihálynak özvegye Mészáros Éva 1764-ben halt el 92 éves korában. Mihály ága kihalt. (I. tábla.)

Márton ágával szintén az 1725. évi nemességvizsgálat alkalmával találkozunk, de az 1733. évi vizsgálatnál is szerepel Mátyás bátyjával együtt.⁹

Az 1733. évi investigációban az említett Mihály és Mártonon kívül Mátyás nevét is olvassuk, aki a társszerzők egyike, János negyedik fia. E két testvér ága fiutódok nélkül enyészik el.

⁸ Pozsonyvármegye levéltára. 1725. évi investigatio. 154. l.

⁹ Komáromvárm. levéltára. Nob. VI. Inv. 139. l. 2. 3. 7.

Az 1754|55. évi országos összeírásban Komárommegyében idősb és ifjabb Márton és János fordulnak elő; kik Komáromban laknak. Az idősb Márton a társszerző, az ifjabb Mihály fia; az 1744. évi insurrekció alkalmával is ugyanezeket írják össze.

Megállapíthatjuk ezekből, hogy az 1686. évi nemességújítást szerző Jánosnak Mihály és Márton fiai éltek Komáromban. Tehát a három idősebb és a legifjabb fiu maradt Nagyszegen, az apai birtokon, a többiek ága pedig Komáromba szakadt. Az 1725. évi első nemességvizsgálat alkalmával Nagy-Jókan Sárkány Márton és Ferenc, a nemességszerző két ifjabb fia tartózkodik. Az idősebb ágából az 1754|55 évi országos nemesi összeírásban János, Ferenc, Márton, István György, Ádám, András és László vannak felvéve Pozsonyvármegyében.¹⁰

Az 1754-55. évi országos nemesi összeírásban Sárkány Márton és János vannak felvéve Komáromban, kik a társszerző Mihály leszármazottai. Ez ág nemzedékrendjét alább adjuk. (III. tábla.)

Csak a XVIII. sz. utolsó évtizedeiben költözik Komáromba a nemességújítást szerző legfiatalabb fiának, Ferencnek ága, melynek tagjai Komárom város közeletében szinte másfél évszázadon át előkelő szerepet töltenek be. (IV- -VI. tábla.)

Pozsonyvármegye 1732. évben ad először nemesi bizonyáglevelét a családnak. 1781. évben ismét nemesi bizonyáglevelét ad a Komáromba költözött István részére, ki Ferencnek, a társszerző I. Ferencnek fia, ez pedig az impetráns öse, Jánosé. A bizonyáglevelét Komárommegyében 1782. évben hirdetik. Pár évvel utóbb ismét Pozsonymegye ad bizonyáglevelét, melyet Komáromvármegye átír a nemességújítást szerző hetedik fia, Ferenc ágából származó Istvánnak (János, Ferenc, István és József fiai felemlítésével) és Jánosnak (György, István és Sándor fiaival együtt). 1820. évben Komáromvármegye ismét bizonyáglevelét állít ki Ferenc ága részére, kinek egyik leszármazója, Ignác, Budára költözött. Az 1823. évi bizonyáglevelével ugyancsak Ferenc ága részére, a legteljesebben tünteti

¹⁰ Illéssy János: Az 1754|55 évi országos nemesi összeírás. Budapest, 1902. 84 l.

fel a leszármazást a nemesség szerzőjétől. 1829. évben József, István fia nyer bizonyáglevelét.¹¹

A nemesi összeírásokban a család először az 1754|55 évi országos összeírásban fordul elő, hol mint említettük idősb és ifjabb Márton valamint János szerepelnek. Ferenc ága csak később költözött Komáromba.¹²

Ennek egyik tagja István veszi meg a gadóci birtokot, az 1783. évi összeírás mint itteni birtokost említi Istvánt. Ugyanekkor János Komáromban van felvéve. 1794. évben Komáromban két István, István és János özvegyei, 1797-ben István özvegye, két István és két János szerepelnek az összeírásban. Ugyanígy 1798-ban is.

Az 1810. évi összeírásban Sárkány Ferenc, továbbá Ignác, Ferenc és Pál fiaival, más István és János fiaival és még három István két János, két József és Mihály fordulnak elő Komáromban.

Az 1820. évi nemesi összeírás Sárkány Ferenc ügyvéd és táblabírón kívül Istvánt: István Ferenc, Lajos és Ignác fiaival, másik két Istvánt, idősb Jánost: János, József (a későbbi bakonybéli bencés apát) és Ignác fiaival, másik Jánost: János, József, Ignác és István fiaival, két Józsefet, Mihályt: Mihály és József fiaival sorolja fel, valamennyit Komáromban.

1828-ban Ferenc, István özvegye István fiával, másik két István, János: János fiával, ifjabb János, két József vannak felvéve az összeírásba.

1832-ben Sárkány Ferenc vármegyei esküdt, másik Ferenc, Ignác, két István, János, idősb János: János, József, Ignác fiaival, ifjabb János: József, Ignác, István, János, Károly fiaival, harmadik János, József: Antal fiával, másik József, Lajos, Mihály: Mihály, József, István és Ferenc fiaival szerepel. Ugyanez évben István Szemere és Baromlak községekben is fel van véve, mint ottani birtokos.

1834-ben Komáromban István és János, 1836-ban István Szemerén fordulnak elő.

Az utolsó 1847. évi összeírás szerint

¹¹ Komáromvármegye közgy. jegyzőkönyvei. (1782) XII. 93. (1792) XXVI. 122. (1798) XXXII. 85. (1820) LIV. 381-387. (1823) LX. 88-90. (1829) LXVI. 679-683. 683-684.

¹² U. o. 1754. évi investigatio.

Komáromban néhai Ferencnek János és Ferenc fiai, másik Ferenc, Ignác (ekkor már pesti lakos), István, János özvegye Borbély Borbála: István, János, Antal fiaival, másik János özvegye Pilaszanovics Borbála, Lázár fiával, harmadik János, János (szimői plébános), József, József (Miklós) bakonybéli apát, harmadik József, Lajos földbirtokos, Mihály özvegye Tolnay Julia, Mihály, József, Ferenc fiaival fordulnak elő

A család tagjai közül többen szerepelnek a katonai pályán; így Ferenc az 1809. évi inszurrekcióban lovashadnagy. Lajos (*1815) 1848. évi nemzetőrkapitány és a komáromi híres gazdabandériumnak is sokáig kapitánya volt. József (*1812) a közös hadsereg őrnagya, később a török hadseregbe lépett át és Dselaeddin néven liva pasa, hadosztályparancsnok lett

Sárkány Ferenc székesfehérvári kir. ítélőtáblai bíró, János Ferenc (*1833) pedig az ismert nevű sportíró, a Vadász és Versenylap megalapítója és hosszú időn át szerkesztője.¹⁴

István (*1729.) és János (*1782.) Komárom vármegye táblabírája tekintélyes gabonakereskedők, a napoleoni háborúkban szép vagyont szereznek. Ezek a testvérek alapítják a komáromi Erzsébet-szigeten levő kápolnát fogadalmukból. Az elől említett István fiai közül: István (*1804) gabonakereskedő, Ferenc (*1811.) megyei esküdt, majd Komárom város rendőrkapitánya, később főbírája és országgyűlési követe, Lajos (*1815.) gadóci, később nagymegyeri földbirtokos.

Ezen Lajosnak fiai: Lajos, a budapesti kir. ítélőtábla bírája († 1914.) és Ferenc jelenleg Komárom sz. kir. város országos képviselője, korábban Komárom szab. kir. város rendőrfőkapitánya és Komárom város társadalmi életének népszerű, nagy tevékenységű és tisztelt tagja.

A Nagyszeghi Sárkány család idősebb ága, a társszerző Györgynek ivadéka, mint

¹⁴ Szinnyei: Magyar Irók élete. XII. 192.

láttuk, Pozsonyvármegyében maradt és ott ágazott el. (II. tábla.)

Ismeretes még a hasonló nevű családok közül a Ilencfalvi Sárkány család, melynek egyik tagja József, budapesti kir. ítélőtáblai tanácselnök 1887-ben, testvére Sárkány Sámuel bányakerületi ág. h. ev. püspök pedig 1897-ben kaptak nemességmegegerősítést, Ilencfalvi előnévvel.

Borsodmegyében élt az a Sárkány család, mely Mária Teréziától 1756-ban nyerte nemességét.

Végül az 1754/55. évi országos nemesi összeírás a pozsony- és komárommegyei Sárkány családokon kívül Bihar, Borsod-, Csongrád, Máramaros- és Zala vármegyékben élő nemes Sárkány családbeliokről emlékezik meg.¹⁵

Kempelen Béla az Ákosházi, Nyéki, Nagyszeghi és Ilencfalvi Sárkány családot azonosnak és az Ákos nembelieknek tartja.¹⁶ Ez állítás, mint fennebb is előadtuk, igazolva nincsen. Az Ákosházi Sárkány család fiágon a XVIII. sz. elején kihalt. Birtokaikat, mint tudjuk, az Illesházy, Kisfaludy és Batthyány családok örökölik. Az utóbb jelentkező Sárkány-örökösök ezekért nagy és hosszú pert folytatnak, de eredménytelenül. Nem sikerül a vérségi kapcsolat bizonyítása.

Az Ilencfalvi Sárkány családnak az Ákosházi, Nyéki, illetve Nagyszeghi Sárkányokkal való kapcsolata pedig, mint feltevés sem helytálló, Kempelen e véleménye tehát merőben téves. Az Ilencfalvi Sárkányok őseül felvett Mihály nem volt csetneki kapitány, hanem Komáromban élt és halt is meg, mint gazdálkodó. A Kempelen munkájában a Nagyszeghi Sárkány családról közölt téves nemzedékrendet az anyakönyvek alapján teljes egészében és a hibáktól kiigazítva az I—VI. táblán adjuk.

Dr. Alapi Gyula.

¹⁴ Illéssy János: Az 1754/55. évi országos nemesi összeírás. Budapest, 1902. 22. 30. 33. 54. 62. 140 l.

¹⁵ Kempelen: Magyar nemes családok. IX. 241-249.

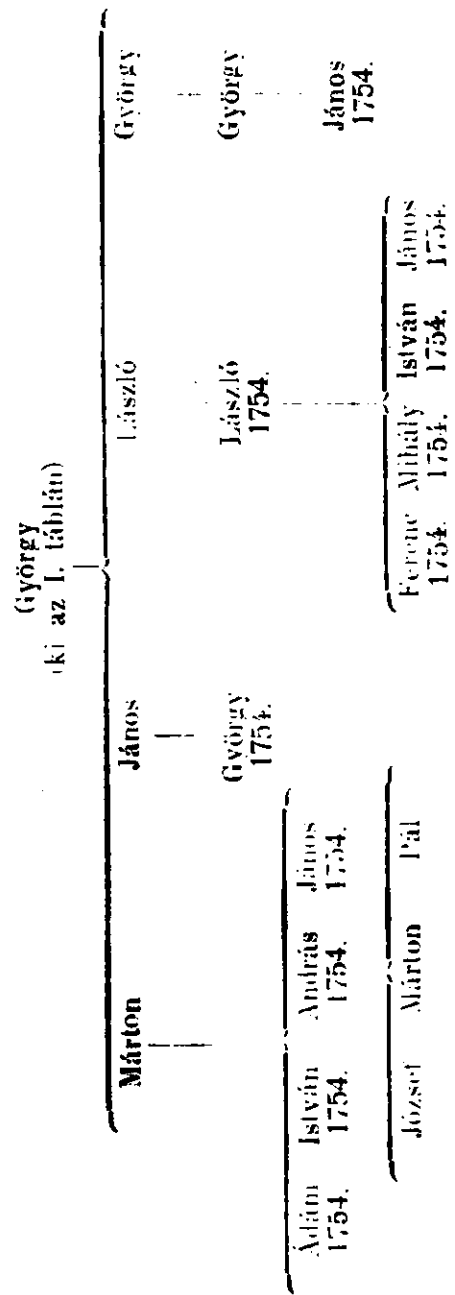
I. tábla.

Nagyszeghi Sárkány János
(Nemességújító címeres levelet nyer 1686. IV. 4.)
Kihirdetik: Pozsonyvármegye 1686. V. 7. közgyűlésén Somorján.

Társzerző gyermekei:	János	György István	Mátyás	Mihály	cs.	Márton ¹⁾	Ferenc ²⁾
	(ki a II. táblán)	(Komárom)	(Komárom)	(Komárom)	(Komárom)	(Komárom)	(Komárom)
		Mészáros Eya (92 éves)				Bakos Erzsébet † 1716	
		† 1764				2. Szép Judit esk. 1746	
Márton	Eya	Erzsébet	Ilona	Ferenc	Ferenc	2. Kata	János
* 1701 körül	* 1702	†	* 1701	* 1707	* 1732	* 1746	* 1718
III tábla.	†	1726	†	†	†	†	†
	1725					1751	1718

1) 2) Márton és Ferenc a címeres levélben említve nincsenek, mert 1686. után születtek.

II. tábla: a pozsonymegyei ág*)

*) Pozsonyvármegye levéltára. Nemességvizsgálata 1754.

